

ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΝΕΑΣ ΠΕΡΑΜΟΥ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΜΗΜΑ Β1
Β' ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

Θέμα: «Ανθρώπινα Δικαιώματα»

1) Πολιτικά δικαιώματα

Τα πολιτικά δικαιώματα αφορούν τη συμμετοχή του πολίτη (λαϊκή κυριαρχία). Σκοπός τους επομένως είναι να διασφαλίσουν τη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, που αποτελεί εγγύηση για όλα τα δικαιώματα του ατόμου. Τα πολιτικά δικαιώματα κατοχυρώνονται στα περισσότερα Συντάγματα τον 19^ο αιώνα και στις αρχές του 20^{ου}. Τα βασικά πολιτικά δικαιώματα των ελλήνων (και ευρωπαίων) πολιτών που κατοχυρώνει το Σύνταγμα και η ευρωπαϊκή νομοθεσία είναι:

1. Να εκλέγουν τους αντιπροσώπους τους (βουλευτές, ευρωβουλευτές, νομάρχες και δημάρχους).
2. Να εκλέγονται οι ίδιοι στα παραπάνω αξιώματα.
3. Να συμμετέχουν στα δημοψηφίσματα.
4. Να ιδρύουν και να συμμετέχουν στα πολιτικά κόμματα.
5. Να διορίζονται στις δημόσιες υπηρεσίες.
6. Να διορίζονται ένορκοι στις δίκες.

Το Σύνταγμα προβλέπει για τους εκτός χωρών Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλοδαπούς το πολιτικό δικαίωμα να ζητούν πολιτικό άσυλο στη χώρα μας, εφόσον καταπιέζονται ή διώκονται στη χώρα τους για την πολιτική τους δράση.

Τα πολιτικά δικαιώματα εγγυώνται τη συμμετοχή του ατόμου στις πολιτικές διαδικασίες, την άσκηση της εξουσίας: «Για να εκλεγεί κανείς βουλευτής απαιτείται να είναι Έλληνας πολίτης, να έχει τη νόμιμη ικανότητα να εκλέγει και να έχει συμπληρώσει το εικοστό πέμπτο έτος της ηλικίας του κατά την ημέρα της εκλογής» (άρθρο 55 του Συντάγματος).

Η ελευθερία του λόγου είναι το να μιλάει κανείς ελεύθερα χωρίς να λογοκρίνεται. Ο όρος ελευθερία της έκφρασης χρησιμοποιείται μερικές φορές ως συνώνυμο, αλλά περιλαμβάνει κάθε πράξη αναζήτησης, λήψης και μετάδοσης πληροφοριών ή ιδεών, ανεξαρτήτως του χρησιμοποιούμενου μέσου. Στην πράξη, το δικαίωμα της ελευθερίας του λόγου δεν είναι απόλυτο σε καμία χώρα και διάφορες εκφάνσεις της υπόκεινται σε περιορισμούς, όπως οι λίβελοι, οι συκοφαντίες, οι αισχρολογίες, η παρακίνηση προς εγκληματικές πράξεις κ.λπ.

Πολιτικά δικαιώματα των γυναικών

Η απόκτηση από τις γυναίκες των πολιτικών τους δικαιωμάτων έχει τη δική της ιστορία, μια ιστορία που δεν έχει γραφτεί και δεν έχει αποτυπωθεί στη συλλογική μνήμη. Η κατοχύρωση της πολιτικής ισότητας των γυναικών συνιστά τμήμα της ιστορίας της καθολικής ψηφοφορίας, παρόλο που η σύγχρονη ιστοριογραφία εξακολουθεί να μας βεβαιώνει πως η καθολική ψηφοφορία στην Ελλάδα καθιερώθηκε το 1864, ταυτίζοντας την ιστορία του θεσμού με τη διαδικασία απονομής

πολιτικών δικαιωμάτων στον ανδρικό πληθυσμό και μόνο.

Οι φεμινιστικοί αγώνες για την πολιτική ισότητα των δύο φύλων στόχευαν στην κατάργηση του αποκλεισμού των γυναικών από τους πολιτικούς θεσμούς. Η ιστορία της πολιτικής ισότητας των δύο φύλων είχε πολλαπλό ενδιαφέρον: αφενός, ενδιέφερε την εκάστοτε πολιτική εξουσία και τα κόμματα, αφού η παραχώρηση ψήφου στις γυναίκες θα άλλαζε το ποσοστό του πολιτικά αντιπροσωπευόμενου πληθυσμού, αυξάνοντας το εκλογικό σώμα. Από την άλλη, είχε σημασία για την κοινωνική θέση των γυναικών, της πολυπληθέστερης δηλαδή κατηγορίας πολιτών που στερούνταν των πολιτικών τους δικαιωμάτων. Κατά συνέπεια, η πολιτική χειραφέτηση των γυναικών δεν ήταν απλά ένα νομικό ζήτημα: υπήρξε ζήτημα κοινωνικό, ιδεολογικό, πολιτικό και κομματικό. Τι εννοούμε όμως με τον όρο πολιτικά δικαιώματα; Πολιτικά δικαιώματα είναι εκείνα που διασφαλίζουν τη συμμετοχή των πολιτών στα όργανα και τις λειτουργίες της πολιτείας και πάνω από όλα στις τρεις εξουσίες του κράτους, δηλ. τη νομοθετική, την εκτελεστική και τη δικαστική. Πολιτικό δικαίωμα δεν είναι μόνο το εκλέγειν και εκλέγεσθαι, αλλά και το να μπορεί κανείς να διορίζεται σε δημόσιες θέσεις, να έχει τη δυνατότητα πρόσβασης στην κρατική διοίκηση, να είναι δικαστής κ.τ.λ. Επομένως, από νομική άποψη, τα πολιτικά δικαιώματα αποτελούν ένα αδιαίρετο σύνολο. Αποτελούν ταυτόχρονα την απαραίτητη εκείνη προϋπόθεση, χωρίς την οποία δεν νοείται ισότιμη συμμετοχή του πολίτη στις δημόσιες υπηρεσίες και τα όργανα της κρατικής εξουσίας. Από την άποψη αυτή, δεν είναι τυχαίο ότι οι γυναίκες θα σκοντάψουν σε παράλληλα εμπόδια ως προς την είσοδό τους σε όλες τις δημόσιες λειτουργίες· γιατί παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων στο γυναικείο φύλο θα σήμαινε και ισότιμη αντιμετώπισή τους ως πολιτών. Είναι ενδεικτικό άλλωστε ότι η απονομή δικαιώματος ψήφου στις βουλευτικές εκλογές το 1952 ακολουθήθηκε από νομοθετικές διατάξεις που καταργούσαν διακρίσεις σε βάρος των γυναικών ως προς το δημόσιο δίκαιο, όπως π.χ. το γεγονός ότι δεν μπορούσαν να διοριστούν συμβολαιογράφοι, δικαστικοί αντιπρόσωποι, ένορκοι κ.ά.

Είναι αλήθεια, ωστόσο, ότι ο όρος εκλογικό δικαίωμα συχνά τείνει να υποκαταστήσει τον όρο πολιτικά δικαιώματα. Και αυτό, γιατί η συμμετοχή του πολίτη στη νομοθετική λειτουργία, μέσω του αντιπροσωπευτικού συστήματος, θεωρήθηκε ότι υπερείχε των άλλων πολιτικών λειτουργιών: η καθολική ψηφοφορία θεωρήθηκε ένα από τα βασικότερα στοιχεία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Τα πολιτικά ιδεώδη του 19^{ου} αιώνα δεν αφορούσαν όμως και το γυναικείο φύλο. Έτσι, όλες οι βασικές πολιτικές αρχές, που καθόρισαν την πολιτική ζωή της νεότερης Ελλάδας και που κατοχυρώθηκαν νομοθετικά στα συνταγματικά κείμενα, ερμηνεύονται διαφορετικά, όταν τις δει κανείς μέσα από την παράμετρο του φύλου. Έννοιες όπως η λαϊκή κυριαρχία, η ισότητα των πολιτών, η καθολική ψηφοφορία και άλλες μοιάζουν να μη βρήκαν πρακτική εφαρμογή, σε σχέση με ό,τι οι ίδιες επαγγέλλονταν, παρά από τη στιγμή που ίσχυσαν και για τις γυναίκες. Η διαπίστωση αυτή γίνεται ακόμη πιο ενδιαφέρουσα όταν σκεφτεί κανείς ότι οι πολιτικές ιδέες δεν είναι στατικές, αλλά αλλάζουν με την πάροδο των χρόνων, επηρεαζόμενες αλλά και επηρεάζοντας τις κοινωνικές αλλαγές. Παρόλα αυτά, οι συνταγματικές μεταβολές και σε μεγάλο βαθμό η εξέλιξη των πολιτικών ιδεών προς την κατεύθυνση της ολοκλήρωσης της ισοπολιτείας και της δημοκρατίας, έμοιαζαν να κλείνουν τα μάτια μπροστά στον παράγοντα φύλο: η ιστορία των πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών θα διασταυρωθεί μόνο περιστασιακά με τις γενικότερες προσπάθειες για εκδημοκρατισμό της πολιτικής ζωής. Τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών θα θεωρηθούν «άλλη», ιδιαίτερη υπόθεση. Ακόμα και όταν οι φίλοι της γυναικείας ψήφου θα πολλαπλασιαστούν, λίγοι θα είναι εκείνοι που θα την εντάξουν στην υλοποίηση των δημοκρατικών αρχών.

Εκείνες που θα υποστηρίξουν με σθένος ότι δεν νοείται δημοκρατικό πολίτευμα χωρίς τη συμμετοχή των γυναικών θα είναι οι φεμινίστριες και ιδιαίτερα οι ριζοσπάστριες του μεσοπολεμικού φεμινισμού. Αλλά και τα κοινωνικο-πολιτικά ρεύματα και οι πολιτικοί φορείς δεν αντιμετώπισαν το ζήτημα ως θέμα αρχής. Οι θέσεις τους προσδιορίζονταν κατά κανόνα από πολιτικές και κομματικές συγκυριακές σκοπιμότητες: το ζήτημα της γυναικείας ψήφου τέμνει τις κοινωνικο-πολιτικές ιδεολογίες και δεν ταυτίζεται διαχρονικά με κάποια από αυτές.

Τα επιχειρήματα εναντίον της ψήφου των γυναικών ήταν πολλά. Συνοψίζοντας τη λογική τους, παρατηρούμε ότι κάθε φορά που χρειάστηκε να δοθεί εξήγηση για τον αποκλεισμό των γυναικών από το εκλογικό δικαίωμα, τόσο για να πειστούν όσοι αμφέβαλλαν όσο και για να νομιμοποιηθεί

ιδεολογικά αυτός ο αποκλεισμός, η διάσταση του φύλου παρουσιαζόταν σαν μια φυσική διαφορά, που κατά συνέπεια εμπόδιζε την άσκηση από τις γυναίκες των εκλογικών τους δικαιωμάτων, και όχι ως κοινωνική διαφορά. Γιατί έτσι θα γινόταν πολύ πιο δύσκολο να δικαιολογηθεί ο αποκλεισμός των γυναικών από τα δικαιώματα εκείνα που προβάλλονταν ως καθολικά και πανανθρώπινα, και με τα οποία αίρονταν οι πολιτικές ανισότητες ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές ομάδες πολιτών. Έτσι, με την καθιέρωση της ανδρικής καθολικής ψηφοφορίας το 1864 δεν θεωρείται ότι υπάρχει κώλυμα για τη μη συμμετοχή των γυναικών στο εκλογικό δικαίωμα: το φύλο θα αποτελέσει προσόν του εκλογέως, όπως ακριβώς και η ενηλικιότητα. Αλλά και οι θετικές προτάσεις που έγιναν για τμηματική απονομή δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες μοιάζουν συνταγματικά παράδοξες. Η πρόταση π.χ. να αποκτήσουν εκλογικό δικαίωμα μόνο οι εγγράμματες ή να αποκτήσουν οι γυναίκες μόνο το δικαίωμα του εκλέγεσθαι — και όχι του εκλέγειν — ήταν ασυμβίβαστες με τα όσα όριζε το ίδιο το Σύνταγμα για την καθολική ψηφοφορία. Εκεί ορίζεται ρητά πως η αρχή της καθολικής ψηφοφορίας δεν επιτρέπει στο νομοθέτη να απαιτήσει προσόντα μόρφωσης, περιουσίας ή άλλα για την απονομή εκλογικού δικαιώματος, αφού αυτό αντιβαίνει στην έννοια της καθολικότητας της ψήφου. Η «αντισυνταγματική» λογική των προτάσεων αυτών θα περάσει μάλλον απαρατήρητη, ακριβώς επειδή η ψήφος των γυναικών θεωρήθηκε κάτι το «διαφορετικό».

Παρόλα αυτά, οι ριζοσπάστριες κυρίως φεμινίστριες, που διεκδικούσαν πλήρη πολιτικά δικαιώματα, εναντιώθηκαν σε τέτοιου είδους προτάσεις, συνειδητοποιώντας ότι έτειναν, αφενός στο να διαιωνίσουν την πολιτική ανισότητα των φύλων και αφετέρου στο να διαιρέσουν τις γυναίκες σε πολιτικά προνομιούχες και μη. Οι απόψεις των φεμινιστριών και οι αγώνες τους έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία για την απόκτηση των γυναικείων πολιτικών δικαιωμάτων. Ζήτημα γυναικείας ψήφου αρχίζει να υπάρχει από τη στιγμή που ένας αριθμός γυναικών θα διεκδικήσουν την πολιτική τους χειραφέτηση στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Η στέρηση των γυναικών από τα πολιτικά τους δικαιώματα θα αποτελέσει και αυτή μέρος του γενικότερου «γυναικείου ζητήματος», που δεν μπορεί πια να αγνοηθεί. Η οργάνωση του φεμινιστικού κινήματος για την ψήφο θα δώσει στο ζήτημα την πολιτική του διάσταση. Η ενεργοποίηση των πολιτικών δυνάμεων ως προς το θέμα θα προσδιοριστεί από την εμβέλεια του κινήματος και τη δυνατότητά του να ασκήσει συλλογικά πιέσεις προς την κατεύθυνση αυτή.

Η ιστορία της πολιτικής ισότητας των δύο φύλων χαρακτηρίζεται από την τάση να δοθούν στις γυναίκες εκλογικά δικαιώματα τμηματικά. Υποστηρίχθηκε ότι οι γυναίκες χρειάζονταν μια περίοδο προετοιμασίας και προσαρμογής. Η άποψη αυτή διατυπώθηκε και από πολλές γυναίκες, οι οποίες προτιμούσαν να τους δοθούν εκλογικά δικαιώματα αρχικά για τις δημοτικές εκλογές. Από τους πολιτικούς επίσης, ακόμη και οι πιο ένθερμοι υπερασπιστές των γυναικείων πολιτικών δικαιωμάτων προτίμησαν να υποστηρίξουν την απονομή δικαιώματος ψήφου μόνο στις εγγράμματες και μόνο για τις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αλλά και πρακτικά, τα γυναικεία πολιτικά δικαιώματα απονεμήθηκαν σταδιακά. Το 1930 παραχωρήθηκε ένα υποτυπώδες δικαίωμα ψήφου για τις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές σε όσες γυναίκες γνώριζαν ανάγνωση και γραφή και ήταν πάνω από 30 χρονών, χωρίς να έχουν το δικαίωμα του εκλέγεσθαι. Το 1934 η Βουλή ψήφισε τη μείωση του ορίου ηλικίας στα 25 χρόνια και υπέρ της εκλογιμότητας, διατάξεις που απορρίφθηκαν όμως από τη Γερουσία. Επίσης, όταν το 1949 η ηλικία μειώθηκε στα 21 χρόνια και δόθηκε το δικαίωμα του εκλέγεσθαι — για τις δημοτικές πάντα εκλογές — οριζόταν παράλληλα ότι μέχρι το 1953 θα μπορούσαν να ψηφίσουν μόνο όσες ήταν πάνω από 25 χρονών, χωρίς να μπορούν να εκλεγούν δήμαρχοι και κοινοτάρχες. Με άλλα λόγια, μέχρι το 1952, όχι μόνο δεν είχε κατατεθεί κανένα νομοσχέδιο στη Βουλή που να χορηγούσε πλήρη πολιτικά δικαιώματα στις Ελληνίδες, αλλά και τις φορές που δόθηκε κάποιο περιορισμένο εκλογικό δικαίωμα, γινόταν προσπάθεια να αναβληθεί η άσκηση του από το γυναικείο εκλογικό σώμα.

Το ζήτημα της πολιτικής χειραφέτησης των γυναικών γεννούσε δύο σημαντικούς φόβους στο κοινωνικό σύνολο. Ο πρώτος αφορούσε την τάση κοινωνικής εξομοίωσης των δύο φύλων, άρα την κατάργηση του διαχωρισμού των ρόλων και των δραστηριοτήτων ανάμεσα σε άνδρες και γυναίκες, την κατάργηση δηλαδή των κοινωνικών φύλων, έτσι όπως τα όριζε κάθε εποχή. Η εκλογική λειτουργία, και γενικότερα η πολιτική, θεωρούνταν κατεξοχήν ανδρικές ενασχολήσεις, οι οποίες

συμπύκνωναν τη σχέση των ανδρών πολιτών με τον δημόσιο χώρο. Η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική αναιρούσε την ίδια τη βάση της κοινωνικής τους ανισότητας, δηλαδή την κάθετη κατανομή των καθηκόντων σε ανδρικά και γυναικεία. Η δεύτερη ανησυχία, που προκαλούσε η πιθανότητα απονομής εκλογικών δικαιωμάτων στις γυναίκες, είχε σχέση με τη χρήση των δικαιωμάτων αυτών από την πλευρά των γυναικών. Πρώτα απ' όλα, σε ό,τι αφορούσε την κατοχύρωση των άλλων δικαιωμάτων τους και γενικά την υπεράσπιση των κοινωνικών τους συμφερόντων: η πολιτική ισότητα άνοιγε τον δρόμο για τη χειραφέτηση των γυναικών σε όλους τους τομείς. Από την άλλη, υπήρχε το αστάθμητο τού πώς θα ψήφιζαν οι γυναίκες, κατά πόσο δηλαδή θα επηρεάζονταν τα εκλογικά αποτελέσματα. Κάθε πολιτική εξουσία και κάθε πολιτική παράταξη ενδιαφερόταν για την παράμετρο αυτή, δεδομένου κιόλας ότι ο γυναικείος πληθυσμός που δικαιούνταν ψήφο υπερείχε αριθμητικά του ανδρικού.

Το ζήτημα των γυναικείων πολιτικών δικαιωμάτων δεν τέθηκε με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις ιστορικές περιόδους. Ενδεικτικό είναι ότι η τοποθέτηση απέναντι στο ζήτημα αρκετών επώνυμων ανδρών και γυναικών αλλάζει με τα χρόνια, γεγονός που φανερώνει πως η αντιμετώπιση του ζητήματος προσδιοριζόταν από το συγκεκριμένο κοινωνικό και πολιτικό κλίμα κάθε εποχής. Αν με την Επανάσταση του 1821 οι Έλληνες απέκτησαν την πολιτική τους ελευθερία, μετατράπηκαν δηλαδή από ραγιάδες σε ελεύθερους πολίτες ενός εθνικού κράτους παίρνοντας στα χέρια τους τη διακυβέρνησή του, το 1864, με την καθιέρωση της καθολικής ψηφοφορίας, θα θεσμοθετηθεί και τυπικά το δικαίωμα των ελλήνων πολιτών να έχουν λόγο για τα κοινά. Τόσο το 1821 όσο και το 1864, η επιλογή του αποκλεισμού των γυναικών από την πολιτική σφαίρα θα θεωρηθεί αυτονόητη: δεν θα αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης και δεν θα αμφισβητηθεί από κανέναν. Οι λίγες γυναίκες, που τολμούν να υπερβούν τον ιδιωτικό τους ρόλο, γίνονται αποδεκτές ως εξαιρέσεις. Οι ίδιες δεν θα διεκδικήσουν τη συμμετοχή τους στα πολιτικά πράγματα ως θέμα αρχής. Η πολιτική δράση κάποιων γυναικών γίνεται αποδεκτή στο βαθμό που δεν τίθεται ζήτημα ισότιμης συμμετοχής του γυναικείου φύλου στην πολιτική. Από το 1864 και μετά, ξεκινάει μια συστηματικότερη προσπάθεια να προσδιοριστούν τα όρια και τα καθήκοντα των γυναικών. Έτσι, θα τεθεί το ζήτημα της έμμεσης σχέσης που θα έπρεπε να έχουν οι γυναίκες με την πολιτική: η φροντίδα του συζύγου και η ανατροφή των μελλοντικών πολιτών θεωρείται ότι συνιστά τη μεγαλύτερη προσφορά των γυναικών προς την πολιτεία. Ακόμα και οι γυναίκες εκείνες που, έχοντας συνείδηση της μειονεκτικής θέσης του φύλου τους, εργάστηκαν για να καλυτερέψουν τις συνθήκες ζωής και εκπαίδευσης των γυναικών, θα συναινέσουν στην ιδέα της μη ενασχόλησης των γυναικών με τα πολιτικά πράγματα, αποδεχόμενες τη διάκριση των πολιτών σε «ενεργούς» και μη, που καθιέρωνε το Σύνταγμα του 1864 (ενεργοί είναι οι πολίτες που δικαιούνται εκλογικών δικαιωμάτων και συμμετέχουν ενεργά στη διοίκηση της πολιτείας· ως μη ενεργοί πολίτες ορίζονται οι γυναίκες, τα παιδιά, οι αλλοδαποί, οι πνευματικά ανήμποροι και οι κακοποιοί). Παρόλα αυτά, δεν είναι τυχαίο ότι, από τη δεκαετία του 1860, όσες γυναίκες απαιτούν μια καλύτερη μεταχείριση από το κράτος, θα τη διεκδικήσουν στο όνομα του ότι δικαιούνται και εκείνες τον τίτλο του πολίτη.

Η εμφάνιση ενός φεμινιστικού ρεύματος στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι οι γυναίκες την εποχή εκείνη είχαν αποκτήσει κάποιες δυνατότητες πρόσβασης στον δημόσιο χώρο, μέσα από τη φιλανθρωπία και την εθνικιστική δράση, θα δημιουργήσουν την ανησυχία ότι ανοίγει ο δρόμος για την πολιτική χειραφέτηση των γυναικών. Οι φεμινίστριες της «Εφημερίδος των Κυριών» θα αναφερθούν για πρώτη φορά, με άτολμο αλλά θετικό τρόπο, στα πολιτικά τους δικαιώματα. Αμφισβητώντας την ταύτιση των γυναικών με ό,τι το ιδιωτικό και μόνο, οι πρώτες ελληνίδες φεμινίστριες θα προκαλέσουν τις ιδέες εκείνες που θεωρούσαν δεδομένη, άρα μη συζητήσιμη, την οποιαδήποτε κατοχύρωση των πολιτικών τους δικαιωμάτων. Για τις φεμινίστριες της καμπής του αιώνα, η πολιτική ισότητα ανδρών και γυναικών θεωρείτο όμως ένα ζήτημα μελλοντικό, αφού ούτε η κοινή γνώμη ούτε η πολιτική εξουσία ήταν έτοιμες να το δεχτούν. Πίστευαν ότι η πολιτική τους χειραφέτηση δεν θα μπορούσε παρά να έπεται της κατοχύρωσης των αστικών τους δικαιωμάτων. Γι' αυτό, αν και θεωρητικά έβιξαν το αίτημα της απονομής πολιτικών δικαιωμάτων για τις δημοτικές εκλογές, με το σκεπτικό ότι «ο δήμος ανάγεται στην ευρύτερη σημασία του οίκου», δεν προχώρησαν στη διατύπωση του αιτήματος για πλήρη πολιτικά δικαιώματα. Παρά τη μετριοπάθεια που χαρακτηρίζει την πρώτη διατύπωση του

αιτήματος της γυναικείας ψήφου, η χορήγηση εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες θα θεωρηθεί επικίνδυνος νεωτερισμός από τους περισσότερους διανοούμενους και για να την αντικρούσουν θα επιστρατεύσουν μεγάλο αριθμό επιχειρημάτων από τη Βιολογία, την Ψυχολογία, την Ιστορία και τη Θεολογία: όλα καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι πολιτικά δικαιώματα στις γυναίκες θα σήμαιναν καταστροφή του οίκου, θάνατο της οικογένειας και κοινωνική αναρχία. Η διάλυση και το χάος είναι εικόνες που επανέρχονται για να περιγράψουν τα τραγικά αποτελέσματα που θα έφερνε η πολιτική χειραφέτηση των γυναικών.

Από τη δεύτερη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα παρατηρείται όμως μια αλλαγή στη στάση μερίδας του πολιτικού κόσμου. Χωρίς να δίνουν ιδιαίτερο βάρος στο ζήτημα αυτό, ορισμένοι πολιτικοί σχηματισμοί (το Λαϊκό Κόμμα των Κοινωνιολόγων, το Σοσιαλιστικό Κέντρο Αθηνών και το ΣΕΚΕ) θα συμπεριλάβουν το αίτημα της γυναικείας ψήφου στα πολιτικά τους προγράμματα. Το γεγονός αντανακλά τόσο την επίδραση που είχε η έστω και άτονη διεκδίκηση του δικαιώματος αυτού από τις ίδιες τις γυναίκες, όσο και την προσπάθεια αστικού εκσυγχρονισμού για την εδραίωση ενός κράτους δικαίου, που ξεκινά με το κίνημα στο Γουδί και την αναθεώρηση του Συντάγματος το 1911.

Κατά τον μεσοπόλεμο, το ζήτημα της γυναικείας ψήφου θα αναδειχθεί σε αίτημα αιχμής από το φεμινιστικό ρεύμα της εποχής. Οι φεμινίστριες θα διεκδικήσουν έμπρακτα την άμεση χορήγηση πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες, οργανώνοντας ένα κίνημα ειδικά για το ζήτημα αυτό. Επίσης, θα είναι η πρώτη φορά που το θέμα θα απασχολήσει τις πολιτικές δυνάμεις στη Βουλή και που θα συζητηθεί ευρύτατα στον Τύπο. Οι παράγοντες που βοήθησαν στο να ωριμάσει το αίτημα ήταν πολλοί. Ο φιλελεύθερος και μεταρρυθμιστικός άνεμος που αρχίζει να πνέει από τις αρχές του αιώνα, η πραγμάτωση της εθνικής ολοκλήρωσης μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους, που έφερε την αθρόα πολιτογράφηση ως Ελλήνων με πλήρη πολιτικά δικαιώματα ακόμα και των αλλοεθνών ανδρικών πληθυσμών των Νέων Χωρών, η πολιτική οργάνωση του εργατικού κόσμου, καθώς και οι προσπάθειες για μια πιο δίκαιη πολιτική εκπροσώπηση των διάφορων κοινωνικών ομάδων, επηρέασαν αναμφισβήτητα τις γυναίκες, που θα συνειδητοποιήσουν ότι χωρίς πολιτικά δικαιώματα είναι πολίτες δεύτερης κατηγορίας και ότι η ψήφος συνιστά απαραίτητο όπλο για την υπεράσπιση των συμφερόντων του φύλου τους. Από την άλλη, η παροχή γυναικείων εκλογικών δικαιωμάτων σε αρκετές δυτικές χώρες, με τη λήξη του Α' Παγκόσμιου Πολέμου, θα ωθήσουν τις ελληνίδες φεμινίστριες στην ανεπιφύλακτη διεκδίκηση της πολιτικής ισότητας από τις αρχές της δεκαετίας του 1920. Αλλά η ιδέα της ισοπολιτείας των γυναικών μεταπολεμικά κερδίζει έδαφος και ανάμεσα στους έλληνες πολιτικούς. Είτε για να δοθεί η εντύπωση ότι η Ελλάδα δεν υστερεί σε σχέση με τους συμμάχους, είτε για να εξυπηρετηθούν κομματικά συμφέροντα, οι πολιτικοί αρχηγοί τάσσονται θεωρητικά υπέρ των γυναικείων πολιτικών δικαιωμάτων (Βενιζέλος, Γούναρης). Χαρακτηριστικό του ευνοϊκού κλίματος της μεταπολεμικής περιόδου είναι η κατάθεση νομοσχεδίων για ψήφιση στη Βουλή, σχετικά με την ισοπολιτεία των γυναικών, νομοσχέδια που όμως καταψηφίστηκαν.

Το φεμινιστικό κίνημα για την ψήφο θα αρχίσει να οργανώνεται από το 1924 και μετά, με πρωτοβουλία του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας και θα κορυφωθεί στη διάρκεια των ετών 1928-1932. Μέσα από τα επιχειρήματα που χρησιμοποίησαν οι φεμινίστριες προβάλλονταν τέσσερις βασικές ιδέες: α) ότι οι γυναίκες είχαν οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα, τα οποία έπρεπε να έχουν τη δυνατότητα να υπερασπίζονται και στο πολιτικό επίπεδο, β) ότι η στέρηση των γυναικών από τα πολιτικά τους δικαιώματα αποτελούσε κοινωνική αδικία απέναντι σε μια μεγάλη κατηγορία πολιτών, γ) ότι είχαν να προσφέρουν στο κοινωνικό σύνολο και μέσω της πολιτικής τους δράσης, δ) ότι ήταν ζήτημα εκπλήρωσης των φιλελεύθερων επιταγών για την ισότητα και τη δημοκρατία, οι οποίες έμεναν γράμμα κενό στον βαθμό που δεν έπαιρναν υπόψη τους τον μισό πληθυσμό της χώρας. Το κίνημα για την ψήφο θα συσπειρώσει σε έναν κοινό αγώνα τις φεμινίστριες όλων των πολιτικών αποχρώσεων και ανεξάρτητα από τις επιμέρους διαφωνίες τους. Για την κατάκτηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων οι γυναίκες θα χρησιμοποιήσουν διάφορες μορφές αγώνα: θα αρθρογραφήσουν, θα ασκήσουν πιέσεις στα κόμματα και τις κυβερνήσεις, θα στείλουν ψηφίσματα στη Βουλή, θα οργανώσουν συγκεντρώσεις κ.ά. Οι δραστηριότητες αυτές θα κινήσουν το ενδιαφέρον της κοινής γνώμης και θα προκαλέσουν τη συμπαράσταση στον αγώνα

των φεμινιστριών των κυριότερων συνδικαλιστικών, εργατικών και υπαλληλικών, οργανώσεων. Η δυναμική που δημιούργησε το κίνημα για την ψήφο θα αναγκάσει την πολιτική εξουσία να ξανασχοληθεί με το θέμα, παραχωρώντας τον Φεβρουάριο του 1930 ένα υποτυπώδες δικαίωμα ψήφου σε όσες γυναίκες ήταν εγγράμματες και πάνω από 30 χρονών, δηλαδή σε ποσοστό 9,65% του ενήλικου γυναικείου πληθυσμού, σύμφωνα με την απογραφή του 1928. Μετά το 1930, οι προσπάθειες των φεμινιστριών να διευρύνουν τα περιορισμένα εκλογικά δικαιώματα που απονεμήθηκαν δεν θα καρποφορήσουν. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1930, το γυναικείο κίνημα για την ψήφο θα διασπαστεί και τα πολιτικά δικαιώματα των γυναικών θα υποτονήσουν μέσα στα γενικότερα εργατικά αιτήματα και τον αντιφασιστικό αγώνα.

Η επιβολή της δικτατορίας της 4ης Αυγούστου θα σημάνει το οριστικό τέλος του μεσοπολεμικού κινήματος για την ψήφο των γυναικών, αφού μέσα στο γενικό πλαίσιο περιορισμού των πολιτικών ελευθεριών απαγορεύτηκε και η δράση των περισσότερων γυναικείων οργανώσεων. Στη διάρκεια της Κατοχής, το εαμικό κίνημα θα προωθήσει την εκλογή γυναικείων στελεχών του, ενώ τον Μάρτιο του 1944 η ΠΕΕΑ έδωσε και στις γυναίκες το δικαίωμα να εκλέξουν και να εκλεγούν μέλη του Εθνικού Συμβουλίου. Έτσι, τον Απρίλιο του 1944 οι γυναίκες της Ελεύθερης Ελλάδας συμμετείχαν στις εκλογές για την ανάδειξη της Βουλής του Βουνού, όπου και εκλέχτηκαν πέντε γυναίκες. Με την απελευθέρωση, θα δημιουργηθεί πανελλαδικά ένα γυναικείο κίνημα για την ψήφο. Γυναικείο, και όχι φεμινιστικό, γιατί πρωταγωνίστριες του κινήματος και αριθμητικά περισσότερες είναι τώρα οι αριστερές γυναικείες οργανώσεις, που αντιπαραθέτουν τον δικό τους αγώνα σε εκείνον των φεμινιστριών του μεσοπόλεμου. Η πολιτική ισότητα δεν αποτελεί πια τον κεντρικό άξονα των γυναικείων κινητοποιήσεων, αλλά εντάσσεται αφενός στο όραμα για μια λαϊκή δημοκρατία και αφετέρου στις προσπάθειες για την προστασία της μητρότητας και του παιδιού, της γυναικείας εργασίας και της παγκόσμιας ειρήνης. Η συνεργασία των δεξιών με τις αριστερές γυναικείες οργανώσεις τη διετία 1945-1947 με στόχο, μεταξύ άλλων, την απονομή πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες θα σταματήσει απότομα εξαιτίας του Εμφυλίου. Το 1948, η κυβέρνηση θα κηρύξει παράνομες τις αριστερές γυναικείες οργανώσεις, ενώ οι δεξιές θα ιδρύσουν την Επιτροπή Συνεργαζομένων Σωματείων. Θα παίξουν το χαρτί της πολιτικής εξουσίας που κατέχει η παράταξη στην οποία ανήκουν, αλλά τα πολιτικά τους δικαιώματα δεν θα παραχωρηθούν τόσο εύκολα και αβίαστα, όσο ίσως περίμεναν.

Προς το τέλος του Εμφυλίου, οι δεξιές και κεντρώες κυβερνήσεις θα θελήσουν να εκπροσωπηθεί η Ελλάδα στην Επιτροπή για τη θέση της Γυναίκας του ΟΗΕ, στα πλαίσια μιας γενικότερης προσπάθειας για επιστροφή στη δημοκρατική ομαλότητα. Η Λίνα Τσαλδάρη θα γίνει η επίσημη αντιπρόσωπος της Ελλάδας στη συγκεκριμένη επιτροπή του ΟΗΕ και θα εμφανίζεται ως η αρχηγός των συντηρητικών γυναικείων οργανώσεων, των μόνων άλλωστε που κατάφεραν να επιζήσουν μετεμφυλιακά. Ταυτόχρονα, η κυβέρνηση Σοφούλη θα επεκτείνει με αναγκαστικό νόμο το δικαίωμα ψήφου των γυναικών για τις δημοτικές εκλογές, ως κίνηση καλής θέλησης προς τους συμμάχους, και θα διορίσει δύο γυναίκες ως δημοτικούς συμβούλους στην Αθήνα. Οι απόψεις που αναπτύχθηκαν στη διάρκεια της συζήτησης στη Βουλή για την επικύρωση του αναγκαστικού νόμου του Σοφούλη, τον Μάρτιο του 1951, καθώς και οι πολλές αρνητικές ψήφοι κατά την ψηφοφορία, δείχνουν ότι, ακόμα και για τα δημοκρατικά κόμματα, η ισοπολιτεία των γυναικών δεν αποτελούσε μια κατακτημένη αρχή: δεν θεωρούσαν αυτονόητη τη συμμετοχή των γυναικών ούτε καν στις δημοτικές εκλογές. Το ίδιο φανερώνει και η μη κατοχύρωση των γυναικείων πολιτικών δικαιωμάτων στο Σύνταγμα του 1952, στο οποίο αναγράφτηκε απλώς, ως ερμηνευτική δήλωση, ότι το εκλογικό δικαίωμα των γυναικών μπορούσε να καθοριστεί με νόμο. Τα νομοσχέδια για την απονομή εκλογικού δικαιώματος για τις βουλευτικές εκλογές θα κατατεθούν πολύ βιαστικά στη Βουλή, ακριβώς μετά την ψήφιση του Συντάγματος, τόσο από τη συμπολίτευση όσο και από κόμματα της αντιπολίτευσης. Έτσι, στις 7 Ιουνίου 1952 οι Ελληνίδες απέκτησαν πλήρη εκλογικά δικαιώματα και σε ισοτιμία με το άλλο φύλο. Για μια ακόμη φορά όμως, θα υπερισχύσει η άποψη ότι πρέπει να ανασταλεί προσωρινά το δικαίωμα που μόλις δόθηκε και έτσι οι γυναίκες δεν πήραν μέρος στις εκλογές του ίδιου χρόνου.

Η ξαφνική μεταστροφή των διαθέσεων της πολιτικής εξουσίας από τον Μάρτιο του 1951 στον Φεβρουάριο του 1952 και η βιασύνη με την οποία προχώρησε στην απονομή πολιτικών

δικαιωμάτων στις Ελληνίδες για τις βουλευτικές εκλογές δημιουργούν κάποια ερωτηματικά, που δεν μπορούν να απαντηθούν αν δεν δούμε το διεθνές και εσωτερικό πολιτικό πλαίσιο, καθώς επίσης και τη σχέση της Ελλάδας με τους δυτικούς συμμάχους της. Η Ελλάδα είχε υπογράψει από το 1945 τον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, που υποστήριζε την πολιτική ισότητα των δύο φύλων. Είχε επίσης υπογράψει το 1948 την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και το 1950 την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, που θα έμπαινε σε ισχύ από τον Σεπτέμβριο του 1953. Εξάλλου, η Επιτροπή για τη θέση της Γυναίκας του ΟΗΕ, βλέποντας την απροθυμία των κρατών-μελών να επικυρώσουν με εθνικούς νόμους τις διατάξεις των Διεθνών Συμβάσεων που υπέγραφαν (μεταξύ αυτών και η Ελλάδα) θα προβεί στη σύνταξη ειδικής Σύμβασης για τα Πολιτικά Δικαιώματα των Γυναικών. Η Ελλάδα θα καθυστερήσει την υπογραφή της Σύμβασης, για να προλάβει να χορηγήσει εκλογικά δικαιώματα στις Ελληνίδες με εσωτερικό νόμο, γεγονός που θα βοηθήσει στη συγκάλυψη του ότι η παραχώρηση πολιτικών δικαιωμάτων ήταν ως ένα βαθμό προϊόν εξωτερικών πιέσεων. Μέσα στο μετεμφυλιακό κλίμα, η ανάγκη των κυβερνώντων να εναρμονιστούν προς τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδας έπαιξε ασφαλώς σημαντικό ρόλο. Η ανάγκη αυτή δεν θα γινόταν όμως τόσο γρήγορα πραγματικότητα αν δεν το επέτρεπαν εξίσου οι εσωτερικές συνθήκες: η νόθευση των εκλογικών αποτελεσμάτων έδινε εγγυήσεις στα κυβερνώντα κόμματα ότι η ψήφος των γυναικών δεν θα ανέτρεπε τον πολιτικό συσχετισμό δυνάμεων. Γιατί μεταπολεμικά η άρνηση της απονομής πλήρων πολιτικών δικαιωμάτων στις γυναίκες από τις δεξιές και κεντρώες κυβερνήσεις οφειλόταν και στην αριστερή πολιτική τοποθέτηση σημαντικής μερίδας του γυναικείου κόσμου. Η παραχώρηση εκλογικών δικαιωμάτων στο γυναικείο φύλο θα παίξει και έναν άλλο ρόλο: θα έρθει να καλύψει τον αυταρχισμό του πολιτικού καθεστώτος και την κατάφωρη παραβίαση των πολιτικών ελευθεριών, παρουσιάζοντας το πολίτευμα ως δημοκρατικό, αφού τα πολιτικά δικαιώματα διευρύνονταν και απονέμονταν σε ευρύτερα τμήματα του λαού. Μέσα στο αντιδημοκρατικό πολιτικό κλίμα της μετεμφυλιακής Ελλάδας, η δημοκρατία μοιάζει να επεκτείνεται. Στην πραγματικότητα, η ενσωμάτωση του γυναικείου πληθυσμού στο εκλογικό παιχνίδι, κάτω από συνθήκες ανελεύθερου πολιτικού καθεστώτος, συντελεί στη νομιμοποίηση της εξουσίας των κυβερνώντων, οι οποίοι θα φαίνονται να αντλούν τη δύναμή τους από ευρύτερα τμήματα του πληθυσμού.

Άλλωστε, αν η παραχώρηση υποτυπώδους εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες το 1930 ήταν αποτέλεσμα της κοινωνικής δυναμικής ενός κινήματος, δεν συνέβη το ίδιο και το 1952. Γιατί στις αρχές της δεκαετίας του 1950 δεν υπάρχει πια γυναικείο κίνημα για την ψήφο, αφού οι βασικότεροι συντελεστές του έχουν κυνηγηθεί. Αντίθετα, εκείνη που επείγεται είναι η πολιτική εξουσία. Όταν το 1952 οι Ελληνίδες αποκτούν πλήρη εκλογικά δικαιώματα, το κοινωνικό σύνολο έχει πειστεί πως η κοινωνική θέση των γυναικών δεν θα αλλάξει και πως τα πολιτικά δεδομένα δεν θα μεταβληθούν ριζικά. Η Ελλάδα θα φαίνεται να εκπληρώνει τις αρχές της δημοκρατίας, έχοντας εκσυγχρονιστεί και εναρμονιστεί με τα δυτικά πρότυπα.

Αδάμος Γιώργος

Βλάχου Ελένη

Κυρίτσης Μιχάλης

Λαφτσίδα Ιωάννα

Μαρούγκας Χρήστος

2) Δικαιώματα των Παιδιών

Τα δικαιώματα των παιδιών αποτελούνται από δέκα αρχές:

- 1) Το παιδί θα απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα που προβλέπονται σε τούτη τη Διακήρυξη. Τα δικαιώματα αυτά αναγνωρίζονται σε όλα ανεξαιρέτως τα παιδιά χωρίς διάκριση φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων, εθνικής ή κοινωνικής καταγωγής, περιουσίας, οικογενειακής προέλευσης ή άλλης κοινωνικής θέσης του ίδιου του παιδιού ή της οικογένειάς του.
- 2) Το παιδί θα απολαμβάνει ιδιαίτερη προστασία και θα του παρέχονται, με νομοθετικά ή άλλα μέσα, ευκαιρίες και δυνατότητες για να μπορέσει να αναπτυχθεί σωματικά, ψυχικά, ηθικά, πνευματικά και κοινωνικά, με τρόπο φυσιολογικό και υγιεινό και σε συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας. Όταν θεσπίζονται νόμοι για το σκοπό αυτόν, πρωταρχική φροντίδα θα είναι η εξασφάλιση των πραγματικών συμφερόντων του παιδιού.
- 3) Στο παιδί θα αναγνωρίζεται από τη στιγμή της γέννησής του το δικαίωμα να έχει όνομα και εθνικότητα.
- 4) Το παιδί θα απολαμβάνει τα δικαιώματα της κοινωνικής ασφάλειας. Θα του αναγνωρίζεται το δικαίωμα να μεγαλώνει και να αναπτύσσεται με υγεία. Για τον σκοπό αυτό θα παρέχεται στο παιδί και τη μητέρα του ιδιαίτερη φροντίδα και προστασία, στην οποία περιλαμβάνεται και η ικανοποιητική προγεννητική και μεταγεννητική μέριμνα. Το παιδί θα έχει το δικαίωμα ικανοποιητικής διατροφής, στέγασης, ψυχαγωγίας και ιατρικής περίθαλψης.
- 5) Το παιδί που μειονεκτεί σωματικά, διανοητικά ή κοινωνικά θα απολαμβάνει την ιδιαίτερη μεταχείριση, εκπαίδευση και φροντίδα που απαιτεί η ειδική κατάστασή του.
- 6) Το παιδί έχει ανάγκη για την πλήρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητάς του, από αγάπη και κατανόηση. Θα μεγαλώνει, όπου είναι δυνατόν, με την ευθύνη και την φροντίδα των γονέων του και πάντοτε σε μια ατμόσφαιρα στοργής και ηθικής και υλικής ασφάλειας. Το παιδί της τρυφερής ηλικίας δεν θα αποχωρίζεται από τη μητέρα του παρά μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Η κοινωνία και οι δημόσιες υπηρεσίες θα έχουν το καθήκον να

παρέχουν ιδιαίτερη φροντίδα στα παιδιά χωρίς οικογένεια και στα παιδιά που δεν έχουν επαρκή μέσα συντήρησης. Η παροχή κρατικών επιδομάτων και άλλης βοήθειας για τη συντήρηση των παιδιών πολυμελών οικογενειών είναι επιθυμητή.

- 7) Στο παιδί αναγνωρίζεται το δικαίωμα της εκπαίδευσης, η οποία θα παρέχεται δωρεάν και θα είναι υποχρεωτική, στη στοιχειώδη τουλάχιστον βαθμίδα. Στο παιδί θα παρέχεται μια εκπαίδευση που θα προάγει τη γενική παιδεία του και θα του δώσει τη δυνατότητα με βάση την αρχή της ισότητας των ευκαιριών να αναπτύξει τις ικανότητές του, την ατομική του κρίση και το αίσθημα της ηθικής και κοινωνικής ευθύνης του και να γίνει ένα χρήσιμο μέλος της κοινωνίας.
- 8) Το παιδί θα είναι σε κάθε περίπτωση από τους πρώτους που θα απολαμβάνουν προστασία και περίθαλψη.
- 9) Το παιδί θα προστατεύεται από κάθε μορφή εγκατάλειψης, σκληρότητας και εκμετάλλευσης. Δεν θα είναι αντικείμενο κανενός είδους συναλλαγής. Το παιδί δεν θα προσλαμβάνεται σε εργασία πριν φτάσει στη κατάλληλη κατώτατη ηλικία. Σε καμία περίπτωση δεν θα εξαναγκάζεται ή θα του επιτρέπεται να απασχολείται σε εργασία ή επάγγελμα που θα ζημιώνει την υγεία ή την εκπαίδευσή του ή θα παρεμποδίζει τη σωματική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξή του.
- 10) Το παιδί θα προστατεύεται από κάθε ενέργεια που μπορεί να ενθαρρύνει φυλετικές, θρησκευτικές ή όποιες άλλης μορφής διακρίσεις. Το παιδί θα ανατρέφεται με πνεύμα κατανόησης, ανοχής, φιλίας μεταξύ των λαών, ειρήνης και παγκόσμιας αδελφότητας και με πλήρη συναίσθηση ότι η δραστηριότητα και οι ικανότητές του πρέπει να αφιερώνονται στην εξυπηρέτηση των συνανθρώπων του.

Το 1989, η παγκόσμια κοινότητα υποσχέθηκε σε όλα τα παιδιά τα ίδια δικαιώματα, με την υιοθέτηση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Αυτά τα δικαιώματα βασίζονται στην αδιαπραγμάτευτη ανάγκη που έχει κάθε παιδί να επιβιώσει και να ενηλικιωθεί αναπτύσσοντας πλήρως τις δυνατότητές του, ανεξάρτητα από την καταγωγή και την κοινωνική τάξη στην οποία ανήκει. Σύμφωνα με τη Σύμβαση, κάθε παιδί έχει:

- Το δικαίωμα στην παιδική ηλικία
- Το δικαίωμα στη μόρφωση
- Το δικαίωμα στην υγεία
- Το δικαίωμα σε δίκαιη μεταχείριση
- Το δικαίωμα να ακούγεται η φωνή του

Κάθε μέρα τα δικαιώματα αυτά καταπατώνται. Εκατομμύρια παιδιά πεθαίνουν από ασθένειες που προλαμβάνονται. Εκατομμύρια δεν πηγαίνουν στο σχολείο, δεν έχουν τροφή, στέγη και καθαρό νερό. Τα παιδιά υφίστανται βία, κακοποίηση και διακρίσεις και δεν ακούγεται η φωνή τους. Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό. Η Σύμβαση αποτελεί το πλέον ολοκληρωμένο σύνολο δικαιωμάτων των παιδιών που δημιουργήθηκε ποτέ και είναι η πιο ευρέως κυρωμένη διεθνής συνθήκη για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ιστορία. Η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι το θεμέλιο όλου του έργου της UNICEF. Εργαζόμαστε αδιάκοπα για να γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα των παιδιών σε περισσότερες από 190 χώρες σε όλο τον κόσμο. Πιστεύουμε ότι κάθε παιδί, ανεξάρτητα από πού ζει, έχει το αναφαίρετο δικαίωμα να μεγαλώσει με υγεία, ασφάλεια και ευτυχία. Έχουμε πάνω από 60 χρόνια εμπειρία στο έργο μας για τα παιδιά. Είμαστε η μόνη οργάνωση που εργάζεται για τα παιδιά που αναγνωρίζεται από τη Σύμβαση. Η UNICEF μέσα από τα προγράμματά της, συνεχίζει να κάνει ό,τι είναι δυνατόν για να εξασφαλίσει ότι κάθε παιδί έχει το καλύτερο δυνατό ξεκίνημα στη ζωή και ότι απολαμβάνει πλήρως και χωρίς εξαιρέσεις όλα τα δικαιώματά του.

ΠΗΓΕΣ

https://el.wikisource.org/wiki/%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%AE%CF%81%CF%85%CE%BE%CE%B7_%CF%84%CF%89%CE%BD_%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%B9%CF%89%CE%BC%CE%AC%CF%84%CF%89%CE%BD_%CF%84%CE%BF%CF%85_%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CF%8D

<https://www.unicef.gr/%CF%84%CE%BF-%CE%AD%CF%81%CE%B3%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CF%82-unicef>

Αγγελοπούλου Σταυρούλα

Ζησίου Τριανταφυλλιά

Κορδαλή Κωνσταντίνα

Κυράνη Άννα

3) Φεμινισμός – Δικαιώματα των Γυναικών

Δικαιώματα των γυναικών είναι τα δικαιώματα και οι απαιτήσεις που αξιώνονται για τις γυναίκες και τα κορίτσια των κοινωνιών ανά τον κόσμο και αποτελούν τη βάση για το γυναικείο κίνημα για δικαιώματα κατά τον 19^ο αιώνα και το φεμινιστικό κίνημα κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα. Σε ορισμένες χώρες, τα δικαιώματα αυτά θεσμοθετούνται ή υποστηρίζονται από το νόμο, τα τοπικά έθιμα και τη συμπεριφορά, ενώ σε άλλες μπορεί να αγνοηθούν ή να κατασταλούν. Διαφέρουν από τις ευρύτερες έννοιες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μέσω ισχυρισμών μιας εγγενούς ιστορικής και παραδοσιακής προκατάληψης, κατά την άσκηση των δικαιωμάτων των γυναικών και των κοριτσιών, υπέρ των ανδρών και των αγοριών.

Ζητήματα που συνδέονται συνήθως με τις έννοιες των δικαιωμάτων των γυναικών περιλαμβάνουν, αν και δεν περιορίζονται σε αυτά, το δικαίωμα για σωματική ακεραιότητα και αυτονομία, να είναι ελεύθερες από σεξουαλική βία, να ψηφίζουν, να κατέχουν δημόσια αξιώματα, να συνάπτουν νομικές συμβάσεις, να έχουν ίσα δικαιώματα στο οικογενειακό δίκαιο, να δουλεύουν, να αμείβονται με δίκαιους μισθούς ή ίση αμοιβή, να έχουν αναπαραγωγικά δικαιώματα, να έχουν ιδιοκτησία, να μορφώνονται.

Φεμινισμός

Ο Φεμινισμός είναι ένα σύνολο κοινωνικών θεωριών, πολιτικών κινήσεων και ηθικών φιλοσοφιών, σε μεγάλο βαθμό παρακινούμενο από ή αναφερόμενο σε εμπειρίες γυναικών, ιδιαίτερα σε σχέση με την κοινωνική, πολιτική και οικονομική τους κατάσταση. Ως κοινωνικό κίνημα, εστιάζει στον περιορισμό ή εξάλειψη της ανισότητας των φύλων και στην προώθηση των δικαιωμάτων, των συμφερόντων και των ζητημάτων των γυναικών στην κοινωνία.

Ο φεμινιστικός πολιτικός ακτιβισμός συνήθως κάνει εκστρατείες σε θέματα όπως το δικαίωμα αυτοδιάθεσης του σώματος της γυναίκας και της αναπαραγωγικής της ικανότητας, η ενδο-οικογενειακή βία, οι άδειες και τα επιδόματα μητρότητας, η διεκδίκηση ίσων μισθών για την ίδια εργασία, η σεξουαλική παρενόχληση, οι διακρίσεις και η σεξουαλική βία. Τα θέματα που αναλύονται στον φεμινισμό περιλαμβάνουν την πατριαρχία, τα στερεότυπα, την αντικειμενοποίηση, την προβολή της γυναίκας ως σεξουαλικό αντικείμενο και την καταπίεση.

Οι απαρχές του κινήματος του φεμινισμού τοποθετούνται στην περίοδο της Γαλλικής Επανάστασης. Αρχικά, είχε τη μορφή ενός τετραδίου παραπόνων, το οποίο αργότερα εξελίχθηκε στη λεγόμενη Διακήρυξη Δικαιωμάτων των Γυναικών. Έτσι, σιγά σιγά ο αγώνας οργανώνεται... Στην Αγγλία, ξεκινά ο αγώνας για τη διεκδίκηση ψήφου. Βασική αρχή δεν ήταν άλλη από την ισότητα των δύο φύλων. Στον 20^ο αιώνα εμφανίζονται οι σουφραζέτες, οι οποίες ξεκίνησαν τη δράση τους με εισβολές σε κοινοβουλευτικές συνεδριάσεις και συνέχισαν με εμπρησμούς δημόσιων κτηρίων.

40 χρόνια μετά την πρώτη Διακήρυξη Συναισθημάτων έχουμε το πρώτο Φεμινιστικό Συνέδριο.

Ημέρα ορόσημο για το φεμινιστικό κίνημα έγινε η 8^η Μαρτίου 1857, όταν 20.000 εργάτριες κλωστοϋφαντουργίας διεκδίκησαν τη μείωση του ωραρίου εργασίας με μαζική απεργία, σε μια περίοδο που ο συνδικαλισμός απαγορευόταν.

Μερικές μορφές της φεμινιστικής θεωρίας αμφισβητούν βασικές «αιματικές» θεωρίες για το φύλο, τις διαφορές των φύλων και τη σεξουαλικότητα, συμπεριλαμβανομένης της κατηγορίας «γυναίκα» ως μια ολιστική σύλληψη. Επιπλέον, μερικές εστιάζουν στην αμφισβήτηση της δυαδικότητας αρσενικό/θηλυκό. Ο φεμινισμός δεν είναι μία μόνη ιδεολογία. Κατά καιρούς έχουν αναπτυχθεί διάφορες υποκατηγορίες της φεμινιστικής ιδεολογίας.

Οι πρώτες φεμινίστριες και τα αρχικά φεμινιστικά κινήματα αποκαλούνται συχνά φεμινίστριες πρώτου κύματος, ενώ οι φεμινίστριες περίπου μετά το 1960 ονομάζονται φεμινίστριες δεύτερου κύματος. Πρόσφατα, μια νέα γενιά φεμινιστριών έχουν ξεκινήσει ένα τρίτο κύμα. Το αν αυτή θα είναι μια εξέλιξη με διάρκεια μένει να αποδειχθεί, καθώς το δεύτερο κύμα δεν έχει με κανέναν τρόπο τερματιστεί ούτε εκχωρήσει τη θέση του στο τρίτο κύμα. Επιπλέον, πολλοί σχολιαστές έχουν ισχυριστεί πως η σιωπηλή πλειονότητα των σύγχρονων φεμινιστριών έχουν περισσότερα κοινά ιδεολογικά στοιχεία με τις φεμινίστριες του πρώτου κύματος παρά με αυτές του δεύτερου κύματος.

Ο φεμινισμός σήμερα

Ο φεμινισμός στις μέρες μας φαντάζει για πολλούς νικητής μιας αδυσώπητης μάχης. Μέχρι ποιον όμως βαθμό, μπορούμε να πειστούμε για κάτι τέτοιο, σε μια εποχή που παρατηρείται άγριος θάνατος πολλών γυναικών, είτε από ξυλοδαρμό, είτε από ένδεια ή ανεργία; Ακόμα κατατοπιστικότερα είναι τα στοιχεία που καταφθάνουν από τον εργασιακό τομέα. Πιο συγκεκριμένα, οι αμοιβές των γυναικών για παροχή ίσης εργασίας εξακολουθούν, ως επί το πλείστον, να κυμαίνονται σε χαμηλότερα επίπεδα από αυτές των ανδρών. Ας μην ξεχνάμε επίσης, ότι ακόμα οι δουλειές του σπιτιού παραμένουν γυναικεία υπόθεση και πως τόσα χρόνια μετά την πυροδότηση του φεμινιστικού κινήματος, τίθεται ξανά και ξανά το ζήτημα του αν αποτελούν εργασία οι δουλειές του σπιτιού. Αναμφισβήτητα, πολλοί από τους στόχους που έθεσε στις απαρχές του το φεμινιστικό κίνημα έχουν ευοδωθεί και μάλιστα με μεγάλη επιτυχία.

Το πρόβλημα όμως, εντοπίζεται στο κατά πόσο έχουμε τη δυνατότητα να χρησιμοποιούμε τον όρο «επιτυχία», όταν μας παρουσιάζονται δεδομένα όπως τα παραπάνω ή όταν σε πολιτισμούς του 21^{ου} αιώνα οι γυναίκες κυκλοφορούν με μισοκαλυμμένα πρόσωπα και ανησυχούν για τις ενοχλήσεις και τα υβριστικά σχόλια.

Βλάχου Παναγιώτα

Γαρρά Βασιλεία

Γκοτόσια Μαρία

Κουζίνα Αντωνία

4) Το δικαίωμα στην εκπαίδευση

Η μόρφωση αποτελεί ένα αναφαίρετο δικαίωμα του ανθρώπου και είναι ένας βασικός παράγοντας, καθοριστικός και καταλυτικός για την πορεία της ζωής του και την εξέλιξή του. Οδηγεί στη γνώση, η οποία δεν περιορίζεται στον επαγγελματικό τομέα μόνο, αλλά συμβάλλει στη διαμόρφωση του ανθρώπου. Η μόρφωση και η Παιδεία σμιλεύουν τον εσωτερικό κόσμο και τη συνείδηση του ατόμου, επιτρέπουν και προωθούν την ανακάλυψη στοιχείων ειδοποιών των ατόμων μιας κοινωνίας και συντελούν στη δημιουργική έκφραση αυτών των στοιχείων. Η μόρφωση φέρνει σε επαφή και εξοικειώνει τον άνθρωπο με την πληροφορία και κατ' επέκταση καλλιεργεί και τροφοδοτεί την επικοινωνία. Προωθεί και ενδυναμώνει τη σκέψη, την αναζήτηση, τη ζύμωση και την κυοφορία νέων προσεγγίσεων-ιδεών-αντιλήψεων, που οδηγούν την κοινωνία στην πρόοδο και την ανάπτυξη όλων των μελών της. Επανατοποθετεί, ουσιαστικά και συνειδητά τον άνθρωπο μέσα στο σύνολο ως αναπόσπαστο και δημιουργικό κομμάτι του.

Καθένας έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν, τουλάχιστον στη στοιχειώδη και βασική της βαθμίδα. Η στοιχειώδης εκπαίδευση είναι υποχρεωτική. Η τεχνική και επαγγελματική εκπαίδευση θα πρέπει να είναι διαθέσιμες κατά γενικό κανόνα, και η πρόσβαση στην ανώτατη παιδεία πρέπει να είναι ανοιχτή σε όλους, υπό ίσους όρους, ανάλογα με τις ικανότητές τους.

Η εκπαίδευση πρέπει να αποβλέπει στην πλήρη ανάπτυξη της ανθρώπινης προσωπικότητας και στην ενίσχυση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών. Πρέπει να προάγει την κατανόηση, την ανεκτικότητα και τη φιλία ανάμεσα σε όλα τα έθνη και σε όλες τις φυλές και τις θρησκευτικές ομάδες και να ευνοεί την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των Ηνωμένων Εθνών για τη διατήρηση της ειρήνης.

Οι γονείς έχουν, κατά προτεραιότητα, το δικαίωμα να επιλέγουν το είδος της παιδείας που θα δοθεί στα παιδιά τους.

Η εκπαίδευση ως ανθρώπινο δικαίωμα

«Όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση»: Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, 1948, Άρθρο 26.

Η εκπαίδευση αποτελεί βασικό ανθρωπινό δικαίωμα και βασικό όπλο στη μάχη κατά της φτώχειας. Όμως σήμερα:

1 στους 5 ανθρώπους στον κόσμο δεν ξέρει να διαβάσει. Συγκεκριμένα:

69 εκατομμύρια παιδιά δεν πηγαίνουν σχολείο. Τα περισσότερα παιδιά που στερούνται το δικαίωμα στη μάθηση είναι κορίτσια.

Οι περισσότεροι αναλφάβητοι ζουν σε αναπτυσσόμενες χώρες, στην Αφρική, τη Λατινική Αμερική και την Ασία.

1 στα 2 παιδιά στην Αφρική δεν συμπληρώνουν ποτέ 5 χρόνια βασικής εκπαίδευσης, που αποτελεί το ελάχιστο για την απόκτηση στοιχειωδών γνώσεων (ανάγνωση, γραφή, απλά μαθηματικά).

Η δύναμη της εκπαίδευσης μπορεί να αλλάξει ζωές

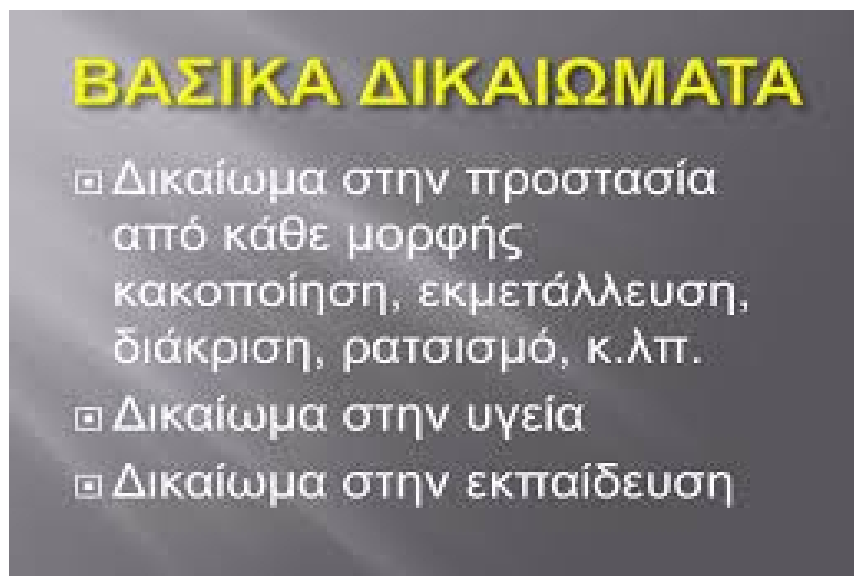
Η παρακολούθηση ενός σχολικού έτους αυξάνει το μισθό ενός ατόμου κατά 10%.

Η παιδεία μειώνει τις πιθανότητες ενός ατόμου να προσβληθεί από τον ιό HIV/AIDS.

Ένα παιδί που γεννιέται από μητέρα που γνωρίζει ανάγνωση έχει 50% περισσότερες πιθανότητες να επιζήσει πέραν των 5 ετών.

Το 2000 σχεδόν όλες οι κυβερνήσεις του κόσμου υπέγραψαν τη Διακήρυξη της Χιλιετίας και τη Συνθήκη Εκπαίδευση για Όλους, σύμφωνα με τις οποίες έως το 2015 όλα τα παιδιά του κόσμου θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και ο αναλφαβητισμός των ενηλίκων θα πρέπει να έχει μειωθεί κατά 50%.

Από το 2000, 40 εκατομμύρια παιδιά που δεν είχαν πρόσβαση στην εκπαίδευση τώρα πηγαίνουν σχολείο. Δυστυχώς όμως, υπολογίζεται ότι οι περισσότερες χώρες δεν θα καταφέρουν να πετύχουν τον στόχο τους ως το 2015.

Συνταγματική κατοχύρωση του δικαιώματος στην εκπαίδευση

Το δικαίωμα στην εκπαίδευση είναι ίσως το πιο πολυσύνθετο από τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στο ελληνικό Σύνταγμα. Στις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος συναντά κανείς σχεδόν όλους τους τύπους που έχει διαπλάσει η θεωρία των δικαιωμάτων. Στην πραγματικότητα, το δικαίωμα στην εκπαίδευση προκύπτει από τη σύνθεση ενός πλέγματος επιμέρους ελευθεριών, δικαιωμάτων και εγγυήσεων, που όλα συντείνουν στην προαγωγή του συνταγματικού αγαθού της παιδείας. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση συγκροτούν, καταρχάς, μια σειρά από ατομικές ελευθερίες, όπως η ελευθερία της διδασκαλίας και η γενική ελευθερία της παιδείας, που κατοχυρώνουν ένα πεδίο ελεύθερης δράσης του ατόμου απέναντι σε κρατικές

παρεμβάσεις. Η ελευθερία στο πεδίο αυτό αποκτά νόημα, όταν συμπληρώνεται από ατομικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα ίδρυσης εκπαιδευτηρίων ή το δικαίωμα επιλογής της εκπαίδευσης, τα οποία προϋποθέτουν και απαιτούν τη ρυθμιστική ενεργοποίηση του νομοθέτη. Παράλληλα, η εκπαίδευση ανάγεται σε αποστολή του κράτους, η οποία θεμελιώνει επιμέρους υποχρεώσεις των κρατικών οργάνων και ιδίως του νομοθέτη, όπως την ανάπτυξη και προαγωγή της έρευνας και της διδασκαλίας ή την υποχρέωση παροχής εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες. Στις κρατικές αυτές υποχρεώσεις αντιστοιχούν κοινωνικά δικαιώματα, όπως καταρχήν το γενικό δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση ή, ειδικότερα, το δικαίωμα δωρεάν παιδείας, καθώς και θεσμικές εγγυήσεις, όπως η πλήρης αυτοδιοίκηση των ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και η ιδιότητα των καθηγητών τους ως δημόσιων λειτουργών. Τέλος, ένα ιδιαίτερο στοιχείο του δικαιώματος στην εκπαίδευση είναι ότι σ' αυτό περιλαμβάνεται και μια θεμελιώδης υποχρέωση του πολίτη, η εννιάχρονη υποχρεωτική εκπαίδευση.

Είναι φανερό ότι το δικαίωμα στην εκπαίδευση έχει δύο, παράλληλες και παραπληρωματικές, βασικές όψεις, μία ατομική και μία συλλογική. Αυτές αντιστοιχούν, κάπως σχηματικά, στη διττή φύση του, αφενός ως ατομικού δικαιώματος και αφετέρου ως κοινωνικού δικαιώματος και αποστολής του κράτους.

Δεν πρέπει εξάλλου να παραβλέπεται ότι το κανονιστικό περιεχόμενο του συνταγματικού δικαιώματος στην εκπαίδευση διαπλέκεται και συμπληρώνεται από την προστασία του ως ανθρώπινου δικαιώματος στο διεθνές δίκαιο. Ως προς την ατομική όψη του, κρίσιμο είναι ιδίως το άρθρο 2 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, που εγγυάται την εκπαίδευση ως δικαίωμα επιλογής των γονέων. Ως προς την κοινωνική όψη του δικαιώματος, το άρθρο 28 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού ορίζει ότι η στοιχειώδης τουλάχιστον εκπαίδευση οφείλει να είναι υποχρεωτική και δωρεάν για όλους, καθώς και ότι οφείλει να διασφαλίζεται η πρόσβαση σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, περιλαμβανομένης της ανώτατης. Γενικότερα, από το διεθνές και το ευρωπαϊκό δίκαιο προκύπτει ότι το σχετικό κοινωνικό δικαίωμα συγκροτείται ιδίως ως δικαίωμα πρόσβασης στο δημόσιο αγαθό της εκπαίδευσης.

Γιαλένιος Παναγιώτης

Δανηλίδη Ιωσηφίνα

Δημητροπούλου Σπυριδούλα

Δούκα Μαρία

Κατσαρέλου Βασιλική

Μαλούπου Σπυριδούλα

5) Πνευματικά δικαιώματα

Πνευματική ιδιοκτησία ή πνευματικά δικαιώματα (copyright) ονομάζονται τα αποκλειστικά δικαιώματα των πνευματικών δημιουργών στο έργο τους. Παραχωρούνται από τον νόμο για ορισμένο χρόνο για να απαγορεύσουν σε τρίτους τη χρήση των έργων χωρίς την άδεια του δημιουργού. Το πνευματικό δικαίωμα υφίσταται σε έργα λογοτεχνίας και τέχνης, όπως βιβλία, θέατρο, ζωγραφική, γλυπτική, φωτογραφία, αρχιτεκτονική, αλλά και άλλες δημιουργίες, όπως λογισμικό ή βάσεις δεδομένων (databases). Περιλαμβάνει το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού δεσμού του δημιουργού του προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Το πνευματικό δικαίωμα, ανάλογα με τη νομοθεσία, συνήθως αποκτάται αυτοδικαίως, χωρίς να απαιτείται αίτηση του δημιουργού ή καταχώριση του έργου σε κάποια υπηρεσία. Σε περίπτωση παραβίασης πνευματικής ιδιοκτησίας και μετά την προσκόμιση ευλόγως διαθέσιμων αποδεικτικών στοιχείων από τον προσβεβλημένο κάτοχο, το δικαστήριο δύναται να διατάξει την προσκόμιση ενδεχόμενων αποδεικτικών στοιχείων που βρίσκονται υπό τον έλεγχο του αντιδίκου, καθώς και σχετικών εμπορικών ή χρηματοοικονομικών σχετικών εγγράφων, σε περίπτωση παραβίασης σε εμπορική κλίμακα, για την οποία η ύπαρξη περισσότερων αντιτύπων του έργου θεωρείται επαρκής απόδειξη. Η μη προσκόμιση των στοιχείων αυτών καθιστά τους ισχυρισμούς περί προσβολής ομολογημένους. Επίσης, και πριν την ορισμένη δικάσιμο, μπορεί να εκδοθεί διαταγή παροχής σχετικών πληροφοριών από τον αντίδικο ή τρίτο πρόσωπο, το οποίο, σε εμπορική κλίμακα, βρέθηκε να κατέχει το εμπόρευμα παρανόμως, να χρησιμοποιεί παράνομες υπηρεσίες, να παρέχει υπηρεσίες που συνέβαλαν στην προσβολή των πνευματικών δικαιωμάτων ή εμπλέκεται στην παραγωγή ή διανομή των επίδικων εμπορευμάτων. Η παράβαση της διαταγής συνεπάγεται και καταδίκη σε χρηματική ποινή.

Πειρατεία

Ο χαρακτηρισμός της παραβίασης των αποκλειστικών δικαιωμάτων των δημιουργικών έργων ως «πειρατεία» ξεκίνησε πριν θεσμοθετηθεί η έννοια της πνευματικής ιδιοκτησίας νομικά. Πριν τον πρώτο νόμο περί πνευματικής ιδιοκτησίας της Βασίλισσας Άννας της Αγγλίας (1709 - 1710), η Σεβαστή Ένωση Χαρτοπωλών και Εφημεριδοπωλών του Λονδίνου είχε λάβει, το 1557, ένα Βασιλικό Προνόμιο (Χάρτη), που της παραχωρούσε το μονοπώλιο της έκδοσης αλλά και την ευθύνη της επιβολής του Χάρτη αυτού. Οι παραβαίνοντες τον Χάρτη ονομάζονταν πειρατές ήδη από το 1603. Ο όρος «πειρατεία» έχει χρησιμοποιηθεί αντί της μη εξουσιοδοτημένης αντιγραφής, διανομής και πώλησης έργων που βρίσκονται υπό πνευματική ιδιοκτησία. Το Άρθρο 12 της Συνθήκης της Βέρνης για την Προστασία των Λογοτεχνικών και Καλλιτεχνικών Έργων χρησιμοποιεί τον όρο «πειρατεία» σχετικά με την παραβίαση πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνοντας ότι «τα πειρατικά έργα ενδέχεται να κατασχεθούν κατά την εισαγωγή σε εκείνες της χώρες της Ένωσης όπου το αυθεντικό έργο απολαμβάνει νομικής προστασίας». Το άρθρο 61 της Συμφωνίας για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου, γνωστή ως TRIPs (Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) προβλέπει ποινικές διαδικασίες και ποινές σε περιπτώσεις «εμπρόθετης παραποίησης ή πειρατείας πνευματικής ιδιοκτησίας σε εμπορικό επίπεδο». Η πειρατεία παραδοσιακά αναφέρεται σε πράξεις παραβίασης πνευματικών δικαιωμάτων που γίνονται με πρόθεση και οικονομικό όφελος, παρότι πιο πρόσφατα οι κάτοχοι πνευματικής ιδιοκτησίας περιγράφουν τη διαδικτυακή παραβίαση πνευματικής ιδιοκτησίας — και, ειδικότερα, αυτή που σχετίζεται με ομότιμη επικοινωνία και διαμοιρασμό αρχείων (peer-to-peer) — ως «πειρατεία».

Ο Richard Stallman και το GNU Project έχουν κατακρίνει τη χρήση του όρου «πειρατεία» σε αυτές τις περιπτώσεις, ισχυριζόμενοι ότι οι εκδότες χρησιμοποιούν τη λέξη αυτή για να αναφερθούν σε «περιπτώσεις αντιγραφής τις οποίες δεν εγκρίνουν» και ότι «υπονοούν ότι είναι ηθικά ισοδύναμο της επίθεσης κατά πλοίων ανοιχτά της θάλασσης, της απαγωγής και της δολοφονίας ανθρώπων σε

αυτά». Ορισμένες μορφές της Αντι-Πειρατείας (όπως η Διαχείριση Ψηφιακών Δικαιωμάτων ή Digital Rights Management - DRM) θεωρούνται από τους καταναλωτές ως προσπάθειες ελέγχου της χρήσης των προϊόντων μετά την αγορά.

Η λήψη αντιγραμμένης μουσικής θεωρείται νόμιμη σε ορισμένες χώρες στο πλαίσιο των πνευματικών δικαιωμάτων, όπως ο Καναδάς, η Πολωνία, η Ολλανδία και η Ισπανία, με την προϋπόθεση ότι τα τραγούδια δεν πωλούνται. Στον Καναδά, η λήψη οποιουδήποτε αρχείου που αποτελεί αντικείμενο πνευματικής ιδιοκτησίας είναι νόμιμη, αρκεί να μην ακολουθείται από οποιαδήποτε εμπορική χρήση. Αντίθετα, η διανομή τέτοιων αρχείων (όπως, για παράδειγμα, η μεταφόρτωση σε δίκτυα P2P) είναι παράνομη. Παράλληλα, ορισμένες χώρες, όπως ο Καναδάς και η Γερμανία, έχουν περιορίσει τις ποινές για την παραβίαση πνευματικής ιδιοκτησίας με μη εμπορικούς σκοπούς. Για παράδειγμα, στον Καναδά, η εκ του νόμου αποζημίωση για προσβολή πνευματικών δικαιωμάτων χωρίς εμπορικό σκοπό έχει μέγιστο όριο τα 5000 δολάρια, ενώ η γερμανική κυβέρνηση έχει εγκρίνει νομοσχέδιο για τον περιορισμό του προστίμου σε άτομα που κατηγορούνται για ανταλλαγή μουσικής και ταινιών σε 200 δολάρια. Από τον Ιανουάριο του 2014 και με νόμο που ψηφίστηκε στις 20 Σεπτεμβρίου 2013, στην Ισπανία, οι κάτοχοι ιστοσελίδων που αποκτούν άμεσα ή έμμεσα κέρδη κατά παράβαση των νόμων περί πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως μέσω των διαφημιστικών συνδέσμων, τιμωρούνται με φυλάκιση έως και 6 ετών. Οι μηχανές αναζήτησης και οι μηχανές P2P ανταλλαγής αρχείων εξαιρούνται από αυτό το νομικό πλαίσιο.

Γιαλένιος Μάριος

Γιοβάνης Άγγελος

Διαμαντής Νίκος

Δουμένης Παναγιώτης

Καλαφάτης Γιάννης

Κωτσόπουλος Τρύφων